

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 7.

Ljubljana, 1. mal. travna 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Naše vdovsko društvo. — Jan Lego — Praga: Cenjenemu slovenskemu učiteljstvu! — L. Stiasny — Kamnik: Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minulih stoletjih. — Janko Žirovnik — Gorje: Zrno do zrna — pogača! — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost — Vprašanja in odgovori. — Dopisi: Iz Ljubljane. — Z Goriškega. — Iz Primorja. — Iz Kopanja. — Vestnik „Pedagogiškega društva“ v Krškem. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Naše vdovsko društvo.

Pomagaj si sam in pomagal Ti bode Bog! Ta rek se pri nas še premalo ceni. O tem se prepričamo, ako pogledamo v knjige našega „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. Moškega učiteljskega osobja na kranjskih šolah je preko 400 — ženskega osobja tu nismo všteli, ker je po sedanjih pravilih društvo le za učitelje. Od teh 400 učiteljev je v društvo vpisanih le 70 (= 17%). Res, da imajo po sedanji uredbi pravo in trajno korist iz društva le oženjeni učitelji; a če pomislimo, da je vsaj polovica učiteljev oženjenih, pogrešamo jih najmanj 130 izmed njih med društveniki vdovskega društva. Če učitelj-oče umrje, dobiva pač njegova vdova, ako je mož služil najmanj deset let, pokojnino in njegovi otroci vzgojnino, a ta je nizko odmerjena. Koliko se zapuščeni vdovi gmotno stanje olajša, če poleg te pokojnine dobiva tudi pokojnino od vdovskega društva! Kaka podpora je to posebno za vzgojo zapuščenih sirot!

V ta namen, da bi se naše učiteljstvo bolj zanimalo za to prekoristno društvo, se-

stavil je skrbni in marljivi društveni tajnik g. M. Močnik že lansko leto preosnovno društvenih pravil v tem zmislu, da bi imele tudi učiteljice in neoženjeni učitelji od društva kaj koristi in da bi se pokojnina vdovam in vzgojnina sirotam nekoliko preosnovala in po starosti zvišala. Ta preosnova se je obravnala v odborovih sejah in pri občnem zboru dne 2. kimovca 1889. l. Ker se pa v posameznih točkah ni dosegla jedinstvo, vzprejel se je nasvet, da v teku leta društveni odbor to stvar še jedenkrat temeljito pretresuje in po vsestranskem obravnavanju v strokovnih listih postavi na dnevni red letošnjemu občnemu zboru.

Temu naročilu je odzval društveni odbor s tem, da se je v seji dne 16. sušca posvetoval o preuredbi društvenih pravil. Gospod tajnik, ki je o tej stvari poročal, predložil je načrt, ki se v nekaterih točkah razločuje od lanskega načrta. Načelno so bili vsi navzoči za preuredbo pravil; g. tajnik potem prebere načrt. — Sicer je nekaj tega že znane iz obravnav lanskega občnega zbora dne 2. kimovca, a zaradi ložjega pregleda in

primerjanja podajemo p. n. čitateljem našim vse nasvetovane premembe. Udje vdovskega društva naj jih blagohotno primerjajo s pravili od dné 3. sušca 1882. 1.

Osnova pravil društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

§ 1. Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem ima svoj sedež v Ljubljani; namen mu je dvojen:

a) ali zagotavlja svojim društvnikom v življenji prevžitnino (rento), b) ali jamči njihovim vdovam in sirotam za vsako leto pokojnino oziroma vzgojnino.

§ 2. ostane, kakor je v pravilih l. 1882.

II. Člani in dobrotniki.

§ 3. Vsak na javni ljudski šoli na Kranjskem nameščen učitelj ali podučitelj, istotako vsaka učiteljica ali podučiteljica more biti ud temu društvu.

§ 4. govori o vzprejetji v društvo in ostane po starih pravilih.

§ 5. Kdor izstopi iz društva, izgubi vse pravice do njega pridobljene.

Izstopa pa: a) kdor se pismeno oglašá; b) kdor ne vplačuje doneskov v obrokih po pravilih določenih; c) kdor prostovoljno izstopi od učiteljstva; d) kdor se zaradi hudodelstva iz učiteljstva izloči; e) učiteljica, kadar se omoži, tudi ako ostane pri učiteljstvu; f) kdor se preseli v drugo kronovino avstro-ogerske države, akoravno ostane pri učiteljstvu.

Pod a, b, c, d ni povračila pod e in f se vplačani znesek brez obresti povračuje.

§ 6. govori o dobrotnikih in ostane po starih pravilih.

III. Vplačevanje.

§ 7. Vsak ud brez razločka spola plača 2 gld. vzprejemnine in naznani, ali pristopa záse ali z obitelji k društvu.

Kdor pristopa le za svojo osebo in zahteva le prevžitnino v življenji, plača tolikrat po goldinarji, kolikor let je dovršil. Za vpla-

čevanje se določi dóba dveh let, tudi se more na mesec vplačevati.

§ 8. Razen tega pa plačujejo neoženjeni po tri gld., oženjeni pa po šest gld. letnine. Ako hoče neoženjen veljati za oženjenega in pravice do društva v tem oziru pridobiti, mora nedostatek pristoppnine doplačati in letnino kot oženjen ud plačevati, sicer velja za neoženjenega.

Oženjeni, nad 50 let stari, se ne vzprejemajo več.

§ 9. govori o vplačevanji, kakor v st. pr. § 10.

IV. Pokojnina, vzgojnina in prevžitnina.

§ 10. Udje društva imajo pravico do pokojnine in vzgojnine za obitelj ali do prevžitnine v življenji za svojo osebo in sicer:

a) Vdove morejo dobivati 120 gld. letne pokojnine, sirote vsaka za se četrtino tega, kar dobe vdove, sirote po očetu in materi pa dvojno vzgojnino do završenega 18. leta starosti;

b) neoženjeni učitelji ali vdovci, ki nimajo otrok do vzgojnine upravičenih in učiteljice pa morejo dobivati po 30 gld. letne prevžitnine v življenji.

§ 11. Po dveletni preizkušnji imajo vdove in sirote društvnikov do vštetega 5. leta od časa pristopa za slučaj smrti soproga oziroma očeta že pravico do 20 gld. pokojnine, oziroma do jedne šestine cele ali dvojne vzgojnine; nadalje vsako završeno petletje pa zopet pravico do 20 gld. pokojnine, oziroma do jedne šestine cele ali dvojne vzgojnine: tako da ima vdova ali sirota tistega uda, ki je 25 let redno in brez dolga vplačeval, pravico do 120 gld. pokojnine, oziroma do 30 ali 60 gld. vzgojnine; leti preizkušnje je tukaj vštevati.

Neoženjenim učiteljem in učiteljicam pa prirašča takoj prvo leto po pristopu prevžitnina vsako leto za 1 gld., tako da po dovršenem 30. letu vplačevanja, ako so upokojeni, dobé pravico do 30 gld. prevžitnine.

§ 12. Vsi učitelji in učiteljice pa nehajo z vplačevanjem po dovršenem 30. letu vplačevanja, a ostanejo jim vse pravice do društva záse in za obitelj, ako so redno vplačevali letnino in nimajo dolga pri društvu.

Za dobo vplačevanja, oziroma oproščenja se jemlje društveno leto.

§ 13. Upokojeni neoženjeni učitelji in njim jednaki vdovci ter učiteljice morejo sicer za čas upokojenja zahtevati prevžitnino za svojo osebo, a ta se jim odmeri po letih vplačevanja, vendar letnine več ne plačujejo.

Vpokojeni oženjeni učitelji pa nimajo pravice do prevžitnine (§ 10. b.)

§ 14. Oženjeni učitelji, sedanji društveniki, obdržé vse pravice dosihmal pridobljene, vendar dobé njih vdove in sirote, ako že 25 let vplačujejo ali bodo vplačevali, pravico do 120 gld. pokojnine, oziroma 30 ali 60 gld. vzgojnine.

Neoženjeni učitelji, sedanji društveniki pa imajo pravico do prevžitnine (§ 13), a kadar dobivajo prevžitnino, ne plačujejo več letnine.

§ 15. Društvo posojuje le tistim udom, ki so že deset let pri društvu in so ves čas redno plačevali letnino. O dovoljitvi posojila in o poročstvu gledé vrnitve sklepa društveni odbor. —

Začne se razgovor o teh pravilih in sklene se, po velikonočnih praznikih v četrtek dné 10. malega travna sklicati pomnoženi odbor.

Uljudno tedaj vabimo vse odbornike in sploh vse društvenike, katerim čas in okoliščine dopuščajo, k tej važni seji, ki bode dné 10. malega travna ob 10. uri v

prostorih katoliške družbe. — Kar se bode tukaj sklenilo, bode se vsem društvenikom naznanilo, da se pravočasno o tem porazumemo. —

Opomnja. Od l. 1870. smo že trikrat pravila pre naredili, da bi pristop udom zljajšali. A pomisliti je treba, da mora vsako društvo v prvi vrsti skrbeti za to, da dolžnosti do društvenikov opravlja, a tudi samo pri življenji ostane. Dalje je dolžnost vsakemu društvu, da je v jednaki meri pravično vsem po svojih močeh in pravilih. — Ob ustanovitvi društva l. 1860. so se obvezali učitelji, ki so še le po preteku nekaterih let k društvu pristopili, da so vse doplačali, kar so po nastopu prve službe zamudili, tudi čas preizkušnje je trajal 3 leta. Sedaj je to nekako olajšano, a skrbeti se mora po drugih paragrafih, da tisti učitelji, oziroma njih vdove in sirote tudi več dobé, ki so več vplačali; na tem načelu so osnovana nova pravila. Končno omenimo še nasveta g. Fr. Trošta v 24. številu „Učit. Tov.“ pr. l., ki je tudi vsega premisleka vreden, kajti tudi tam velja načelo: pravičnost; glasi se pa takole: Pristopnina za vse jednaka, a letnina se ravna po številu službenih let za časa pristopa k društvu: do 10. službenega leta 6 gld., od 10—15. l. 9 gld., od 15—20. l. 12 gld., od 20—25. l. 15 gld., od 25—30. l. 18 gld., od 30—35. l. 21 gld. in od 35—40. l. pa 24 gld. Vprašanje je, ali to kaj bolj ustreza učiteljem?

Cenjenemu slovenskemu učiteljstvu!

Potovanje je toli izvrstna šola za okrepčanje telesa in duha, da ga po načinu učinkov ne dosega nobeno drugo podobno sredstvo. O tem je popolnoma prepričan vsakdo, komur se je potovanje k imenovanemu namenu priljubilo, a dvojiti o tem more le ta, ki v to šolo nikoli vstopil ni. Posebno kar se tiče okrepčevanja duha, pripovedovati more vsak takšen popotnik, kako se mu je po izvršenem potovanji krog idéj v tem ali onem oziru razširil in kako si je v tej ali oni

stvari pridobil bodisi do cela novih ali vsaj jasnejših nazorov. Nobena knjiga in nobena, če tudi najzgovornejša usta ne morejo nam v polni meri nadomestiti tega, česar si s svojim spoznavanjem in pozorovanjem pridobivamo.

Poslednjega časa raste tudi na Češkem vedno bolj veselje do potovanja; od te dobe pa, kar podeljujejo podržavljene železnice tudi učiteljstvu znižane cene, opazujemo posebno v tej važni vrsti narodovi živahno gi-